

**KỶ YẾU TÓM TẮT
HỘI THẢO KHOA HỌC**

**“NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG
TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM:
NHẬN THỨC VÀ THỰC TRẠNG**

THỪA THIÊN HUẾ, THÁNG 06 NĂM 2024

CHƯƠNG TRÌNH HỘI THẢO
NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP
Ở VIỆT NAM: NHẬN THỨC VÀ THỰC TRẠNG

THỜI GIAN	NỘI DUNG
13h30 – 14h00	Đón tiếp đại biểu
14h00 – 14h05	Giới thiệu đại biểu
14h05 – 14h10	Phát biểu chào mừng <i>Đại diện Ban giám hiệu Trường Đại học Luật, Đại học Huế</i>
14h05 – 14h15	Phát biểu đề dẫn Hội thảo <i>PGS.TS. Nguyễn Hoàng Anh, Trường Đại học Luật, ĐHQGHN</i>
Đồng chủ trì GS.TS. Phạm Hồng Thái – TS. Lê Thị Nga	
14h15 – 14h30	Tham luận 1: Pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp: Khung lý luận và các thách thức đặt ra <i>PGS.TS. Đặng Minh Tuấn, Trường ĐH Luật, ĐHQGHN</i>
14h30 – 14h45	Tham luận 2: Thẩm quyền và thủ tục ban bố tình trạng khẩn cấp theo pháp luật Việt Nam và những vấn đề pháp lý đặt ra <i>GS.TS. Phạm Hồng Thái, Nguyên Chủ nhiệm Khoa Luật, ĐHQGHN</i>
14h45 – 15h00	Tham luận 3: Giới hạn quyền lực nhà nước trong trường hợp khẩn cấp trong khuôn khổ nhà nước pháp quyền: Tiếp cận tại Việt Nam <i>TS. Lê Thị Nga, Trường Đại học Luật, Đại học Huế</i>
15h00 – 15h30	Thảo luận
15h30 – 15h45	Giáo lao – Tea break
Đồng chủ trì GS.TS. Phạm Hồng Thái – PGS.TS. Đặng Minh Tuấn	
15h45 - 16h00	Tham luận 4: Hoàn thiện pháp luật về bảo đảm quyền con người trong tình trạng khẩn cấp ở Việt Nam <i>GS.TS. Vũ Công Giao, Trường ĐH Luật, ĐHQGHN</i>
16h00 - 16h15	Tham luận 5: Vai trò của Tòa án trong bảo vệ quyền con người trong tình trạng khẩn cấp ở Việt Nam <i>TS. Đặng Công Cường, Trường Đại học Luật, Đại học Huế</i>
16h15 - 16h30	Tham luận 6: Miễn trách nhiệm pháp lý khi vi phạm hợp đồng trong tình trạng khẩn cấp ở Việt Nam <i>LS. Nguyễn Thị Hải Nhi, Công ty Luật FDVN</i>
16h30 - 17h00	Thảo luận
17h00 – 17h30	Tổng kết bế mạc, Chụp ảnh lưu niệm

MỤC LỤC

1. BẢO VỆ QUYỀN RIÊNG TƯ TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP TỪ THỰC TIỄN BỐI CẢNH DỊCH COVID -19 Ở VIỆT NAM.....	1
TS. Đặng Công Cường - Trường Đại học Luật, Đại học Huế	
ThS. Trần Thị Diệu Hà - Trường Đại học Luật, Đại học Huế	
2. VAI TRÒ CỦA TOÀ ÁN TRONG BẢO VỆ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM	2
TS. Đặng Công Cường - Trường Đại học Luật, Đại học Huế	
Luật sư Nguyễn Công Tín - Công ty Luật AMI, Đoàn Luật sư thành phố Đà Nẵng	
3. NGOẠI LỆ VÀ NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP	3
ThS. Lê Thị Diệp - Giảng viên trường Đại học Đại Nam	
TS. Nguyễn Đình Toàn - Thanh Tra Bộ Xây dựng	
4. QUYỀN HÀNH PHÁP TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO HIẾN PHÁP MỘT SỐ NƯỚC VÀ VIỆT NAM.....	4
GS.TS. Nguyễn Đăng Dung - Trường Đại học Tôn Đức Thắng	
5. CƠ SỞ PHÁP LÝ CỦA CƯỜNG CHẾ HÀNH CHÍNH TRONG TRƯỜNG HỢP KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM	5
TS. Trần Công Dũng - Trường Chính trị Nguyễn Chí Thanh	
6. CÁC NGUYÊN TẮC VỀ VIỆC XEM XÉT ÁP DỤNG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO CÔNG ƯỚC CHÂU MỸ VỀ QUYỀN CON NGƯỜI VÀ KINH NGHIỆM CHO PHÁP LUẬT VIỆT NAM.....	6
TS. Nguyễn Thuỳ Dương - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
7. THOÁI LUI NGHĨA VỤ THỰC HIỆN QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP: MỘT THÁCH THỨC VỚI NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN.....	7
TS. Nguyễn Linh Giang - Viện Nhà nước & Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội	
8. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ BẢO ĐẢM QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM	8
GS.TS. Vũ Công Giao - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
TS. Nguyễn Thuỳ Dương - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
TS. Nguyễn Anh Đức - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
9. GIỚI THIỆU SỔ TAY QUYỀN HẠN KHẨN CẤP CỦA IDEA QUỐC TẾ VÀ MỘT SỐ KHUYẾN NGHỊ CHO VIỆT NAM	9
GS.TS. Vũ Công Giao - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
TS. Nguyễn Anh Đức - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	

10. CHÍNH PHỦ ÁP DỤNG CÁC BIỆN PHÁP HẠN CHẾ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO PHÁP LUẬT VIỆT NAM VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA..... 10

TS. Nguyễn Thị Minh Hà - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội

11. THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM VÀ CÁC VẤN ĐỀ ĐẶT RA ĐỐI VỚI HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM HIỆN NAY..... 11

TS. Lý Nam Hải - Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Nguyễn Thị Hoài Linh - Công ty Luật Hợp danh FDVN

12. NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP VÀ MỘT SỐ VẤN ĐỀ ĐẶT RA 12

NCS. Nguyễn Văn Hưng - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội

13. BẢO VỆ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO LUẬT NHÂN QUYỀN QUỐC TẾ: KINH NGHIỆM THAM KHẢO ĐỂ HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VIỆT NAM..... 13

TS. Ngô Thị Minh Hương - - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội

14. GIỚI HẠN, KIỂM SOÁT QUYỀN LỰC TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM..... 14

TS. Phạm Thế Lực - Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh

15. GIỚI HẠN QUYỀN LỰC NHÀ NƯỚC TRONG TRƯỜNG HỢP KHẨN CẤP TRONG KHUÔN KHỔ NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN: TIẾP CẬN TẠI VIỆT NAM... 15

Lê Thị Nga - Trường Đại học Luật, Đại học Huế

16. MIỄN TRÁCH NHIỆM PHÁP LÝ KHI VI PHẠM HỢP ĐỒNG TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM 16

Luật sư Nguyễn Thị Hải Nhi - Công ty Luật Hợp danh FDVN

Chuyên viên pháp lý Phan Đức Huỳnh - Công ty Luật Hợp danh FDVN

17. BẢO ĐẢM QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP: KINH NGHIỆM Ở HỢP CHỨNG QUỐC HOA KỲ, VƯƠNG QUỐC ANH, CỘNG HÒA NHÂN DÂN TRUNG HOA – MỘT SỐ GIÁ TRỊ THAM KHẢO CHO VIỆT NAM... 17

ThS. Nguyễn Thị Nữ - Trường Đại học Luật, Đại học Huế

18. NGUYÊN TẮC CÂN XỨNG TRONG GIỚI HẠN QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TRUYỀN THỐNG THÔNG LUẬT (COMMON LAW) VÀ MỘT SỐ GỢI MỞ BẢO ĐẢM NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM..... 18

ThS. Lê Ngọc Phú- Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Nguyễn Thị Phương Thảo - Trường Đại học Y Dược, Đại học Huế

19. BẢO ĐẢM QUYỀN AN SINH XÃ HỘI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP TỪ THỰC TIỄN Ở VIỆT NAM.....	19
ThS. Ngô Hữu Phúc - Trường Đại học Luật, Đại học Huế	
20. BẢO VỆ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THÔNG QUA CƠ CHẾ KIỂM SOÁT, GIỚI HẠN QUYỀN LỰC NHÀ NƯỚC.....	20
ThS. Nguyễn Nam Phương - Trường Đại học Cần Thơ	
ThS. Võ Thị Phương Uyên - Trường Đại học Cần Thơ	
21. CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP	21
TS. Nguyễn Văn Quân - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
22. BẢO ĐẢM QUYỀN CON NGƯỜI TRONG CÁC TRƯỜNG HỢP ĐÌNH CHỈ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP COVID-19 Ở VIỆT NAM.....	22
ThS. Hoàng Thị Vĩnh Quỳnh - Trường Đại học Luật, Đại học Huế	
23. MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ ÁP DỤNG PHÁP LUẬT TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP	23
ThS. Hoàng Thị Ái Quỳnh - Trường Đại học Luật, Đại học Huế	
24. PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở NƯỚC CỘNG HOÀ NHÂN DÂN TRUNG HOA VÀ NHỮNG GIÁ TRỊ THAM KHẢO CHO VIỆT NAM.....	24
TS. Nguyễn Minh Tâm - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
25. THÀM QUYỀN VÀ THỦ TỤC BAN BỐ TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO PHÁP LUẬT VIỆT NAM VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA.....	25
GS.TS. Phạm Hồng Thái - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
TS. Tạ Đức Hoà - Bộ Nội vụ	
26. BẢO ĐẢM NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP QUA THỰC TIỄN BỐI CẢNH COVID-19 Ở VIỆT NAM.....	26
TS. Nguyễn Thị Thanh - Trường Đại học Công đoàn	
27. BÀN THÊM VỀ PHÁP QUYỀN	27
PGS.TS. Chu Hồng Thanh - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
28. CƠ CHẾ PHÁP LÝ BẢO ĐẢM QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO QUY ĐỊNH CỦA PHÁP LUẬT VIỆT NAM	28
Hoàng Minh Thành - Trường Đại học Luật, Đại học Huế	
Nguyễn Thị Hoài Linh - Công ty Luật Hợp danh FDVN	
29. VAI TRÒ CỦA NHÀ NƯỚC TRONG VIỆC BẢO ĐẢM QUYỀN CON NGƯỜI SAU KHI CHẤM DỨT TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP	29
ThS. Lê Thị Thìn - Trường Đại học Luật, Đại học Huế	

30. THỰC HIỆN QUYỀN TƯ PHÁP TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN Ở VIỆT NAM	30
ThS. Đặng Công Nhật Thuận - Học viện Chính trị Khu vực III	
31. BÀN VỀ VIỆC THỰC THI NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN Ở VIỆT NAM HIỆN NAY.....	31
TS. Mai Thị Diệu Thuý - Trường Đại học Luật, Đại học Huế	
32. GIỚI HẠN VÀ TẠM ĐÌNH CHỈ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM: KHUNG KHỔ PHÁP LÝ VÀ THÁCH THỨC ĐẶT RA	32
PGS.TS. Đặng Minh Tuấn - Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
TS. Lê Quỳnh Mai - Trường Đại học An ninh Nhân dân	
ThS. Hoàng Thị Ái Quỳnh - Trường Đại học Luật, Đại học Huế	
33. PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP: KHUNG LÝ LUẬN VÀ CÁC THÁCH THỨC PHÁP LÝ ĐẶT RA	33
PGS.TS. Đặng Minh Tuấn- Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội	
34. QUY ĐỊNH CỦA HIẾN PHÁP MỘT SỐ NƯỚC VỀ TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP VÀ NHỮNG GỢI MỞ CHO VIỆT NAM	34
ThS. Nguyễn Thị Phi Yên- Trường Đại học Luật, Đại học Huế	

1. BẢO VỆ QUYỀN RIÊNG TƯ TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP TỪ THỰC TIỄN BỐI CẢNH DỊCH COVID -19 Ở VIỆT NAM

Đặng Công Cường*

Trần Thị Diệu Hà**

Tóm tắt:

Tình trạng khẩn cấp là tình huống xảy ra khi thảm họa lớn do thiên nhiên, con người gây ra, khi dịch bệnh lây lan trên diện rộng vượt quá khả năng ứng phó của chính quyền, đe dọa nghiêm trọng đến tính mạng, sức khỏe, tài sản của cá nhân, tài sản của nhà nước và của tổ chức khác. Trong bối cảnh nguy hiểm của các dịch bệnh truyền nhiễm nói chung và đại dịch Covid-19 nói riêng, ưu tiên quyền sống còn của tất cả tầng lớp dân cư là nhiệm vụ cấp bách và tối thượng. Để đảm bảo được tính mạng và an toàn sức khỏe của mọi người, việc đặt ra giới hạn cho một số quyền con người là yêu cầu thiết yếu không thể phủ nhận, như quyền tự do đi lại, quyền giáo dục và có cả quyền riêng tư trên cơ sở vận dụng Khoản 2 Điều 4 và Khoản 4 Điều 15 của Hiến pháp năm 2013. Trong giới hạn nghiên cứu, bài viết tập trung phân tích những bất cập liên quan đến quyền riêng tư trong đại dịch Covid-19, đánh giá thực trạng ý thức của người dân trong việc tôn trọng quyền riêng tư của các đối tượng liên quan, và đề xuất các giải pháp cụ thể nhằm cải cách pháp luật và nâng cao hiệu quả đảm bảo quyền. Mục tiêu cuối cùng là cung cấp những gợi ý thiết thực, giúp cân bằng giữa việc bảo vệ an toàn sức khỏe công cộng và quyền riêng tư của công dân trong những thời điểm khẩn cấp do dịch bệnh.

Từ khóa:

Tình trạng khẩn cấp, quyền riêng tư, dịch Covid-19, dịch bệnh

* TS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: cuongdc@hul.edu.vn

** ThS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: hattd@hul.edu.vn

2. VAI TRÒ CỦA TOÀ ÁN TRONG BẢO VỆ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM

Đặng Công Cường*

Nguyễn Công Tín**

Tóm tắt:

Trong tình trạng khẩn cấp (TTKC), cơ quan lập pháp khó có điều kiện thuận lợi để ban hành những quyết định kịp thời để chống lại hành vi xâm phạm, tước bỏ quyền con người từ phía cơ quan hành pháp. Trong khi đó, cơ quan hành pháp luôn viện dẫn TTKC để hạn chế, tạm dừng quyền con người khiến cho quyền con người trong tình trạng này tiềm ẩn nhiều rủi ro bị xâm phạm, bị tước bỏ. Toà án với những ưu thế vốn có của hoạt động xét xử là chủ thể bảo vệ quyền con người phù hợp nhất trong TTKC. Chính vì thế, bài viết tập trung làm rõ cơ sở pháp lý bảo đảm Toà án bảo vệ quyền con người trong TTKC, những bất cập, hạn chế của pháp luật, thực tiễn thực thi pháp luật và đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả bảo vệ quyền con người, quyền công dân bởi Toà án trong TTKC tại Việt Nam.

Từ khoá:

Pháp quyền/ Tình trạng khẩn cấp/ Quyền con người/Toà án/ bảo vệ quyền con người

* TS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: cuongdc@hul.edu.vn

** Luật sư., Công ty Luật AMI, Đoàn Luật sư thành phố Đà Nẵng; Email: luatsunguyencongtin@gmail.com

3. NGOẠI LỆ VÀ NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP

Lê Thị Diệp*

Nguyễn Đình Toàn**

Tóm tắt:

Tình trạng khẩn cấp (“State of emergency”, “State of exception”, “State of alarm” hoặc “State of siege”) là khái niệm để chỉ trạng thái “ngoại lệ” của quốc gia, mà trong trạng thái đó, chính quyền (thông thường là cơ quan hành pháp) của quốc gia đó được cho phép thực hiện những biện pháp tác động đến xã hội mà không được áp dụng trong những điều kiện bình thường. Trong tình trạng khẩn cấp, yếu tố “ngoại lệ” được quan tâm. Dường như, trong tình trạng khẩn cấp, “ngoại lệ” đã phá vỡ nguyên tắc pháp quyền, và làm thế nào để thực hiện nguyên tắc pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp. Trong phạm vi bài viết này, tác giả phân tích mối quan hệ giữa “ngoại lệ” và “nguyên tắc pháp quyền” trong tình trạng khẩn cấp để thấy rõ những yêu cầu cần thiết của pháp luật về tình trạng khẩn cấp hiện nay.

Từ khóa:

Ngoại lệ, pháp quyền, tình trạng khẩn cấp

* ThS., Giảng viên Trường Đại học Đại Nam; Email: luatsulethidiep@gmail.com

** TS., Thanh tra Bộ Xây dựng; Email: dinhtoan78@gmail.com

4. QUYỀN HÀNH PHÁP TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO HIẾN PHÁP MỘT SỐ NƯỚC VÀ VIỆT NAM

Nguyễn Đăng Dung*

Tóm tắt:

Trong điều kiện khẩn cấp, các cơ quan thực hiện quyền hành pháp được trao những quyền hạn đặc biệt, tuy vậy tổ chức và thực thi quyền hành pháp cũng phải theo một trình tự nhất định của pháp quyền. Bài viết phân tích cơ sở lý thuyết về quyền hành pháp trong tình trạng khẩn cấp, và phân tích các quy định Hiến pháp của một số quốc gia. Trên cơ sở đó, bài viết chỉ rõ các hạn chế, bất cập của pháp luật hiện hành về tình trạng khẩn cấp của Việt Nam, từ đó đề xuất một số gợi mở đổi mới tổ chức và thực hiện quyền hành pháp nhằm phòng, chống sự lạm quyền và bảo vệ quyền của người dân.

Từ khóa:

Tình trạng khẩn cấp, quyền hành pháp, quyền của công dân.

* GS.TS., Trường đại học Tôn Đức Thắng; Email: nguyendangdung52@yahoo.com

5. CƠ SỞ PHÁP LÝ CỦA CƯỜNG CHẾ HÀNH CHÍNH TRONG TRƯỜNG HỢP KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM

Trần Công Dũng*

Tóm tắt: Để thực quản lý xã hội trong trường hợp khẩn cấp, nhà cầm quyền cần áp dụng các biện pháp cưỡng chế hành chính. Tuy nhiên, việc áp dụng các biện pháp cưỡng chế hành chính trong trường hợp khẩn cấp không phải do hành vi vi phạm pháp luật của người bị cưỡng chế. Người ra quyết định cưỡng chế hành chính trong trường hợp khẩn cấp thường rất khó khăn khi đưa ra quyết định của mình. Do vậy, cần phải có cơ sở pháp lý vững chắc cho việc ra những quyết định này.

Từ khóa: Cưỡng chế hành chính, trường hợp khẩn cấp, cơ sở pháp lý.

* TS., Trường Chính trị Nguyễn Chí Thanh, tỉnh Thừa Thiên Huế; Email: trandung71@gmail.com

6. CÁC NGUYÊN TẮC VỀ VIỆC XEM XÉT ÁP DỤNG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO CÔNG ƯỚC CHÂU MỸ VỀ QUYỀN CON NGƯỜI VÀ KINH NGHIỆM CHO PHÁP LUẬT VIỆT NAM

Nguyễn Thuỳ Dương*

Tóm tắt:

Trước những sự kiện bất khả kháng, xảy ra đột ngột và không thể dự báo trước có thể đe dọa tới sự an toàn của nhiều cá nhân, thậm chí là toàn bộ cộng đồng, chính phủ các quốc gia có thể áp dụng biện pháp khẩn cấp nhằm bảo vệ sự sinh tồn của quốc gia, đưa quốc gia về trạng thái bình thường sớm nhất có thể. Từ sau Thế chiến II, tình huống khẩn cấp được ghi nhận trong nhiều văn kiện quốc tế, khu vực cũng như Hiến pháp các quốc gia trên thế giới. Một trong những thách thức thực tế khi áp dụng tình huống khẩn cấp là có thể gây ra những vi phạm quyền con người nghiêm trọng và có hệ thống nhất, khi các quốc gia sử dụng quyền lực đặc biệt để giải quyết các mối đe dọa đối với trật tự công cộng. Để ứng phó với thách thức này, mỗi công ước quốc tế và khu vực về quyền con người, đặc biệt là những quyền con người trong lĩnh vực dân sự và chính trị đều có quy định về việc áp dụng tình trạng khẩn cấp. Về cơ bản, các công ước này đều cho phép các quốc gia có thể áp dụng các biện pháp hạn chế trong những tình huống nhất định, tuy nhiên chỉ khi thực sự cần thiết vì mục đích bảo vệ độc lập, an ninh và sự sống còn của quốc gia. Cách tiếp cận lấy việc áp dụng các biện pháp hạn chế là trung tâm như vậy có thể góp phần giải quyết những thách thức này trên thực tế, tuy nhiên cũng đặt ra một số vấn đề về mặt lý thuyết, đó là về ý nghĩa của quyền con người khi những quyền này bị hạn chế trong tình huống khẩn cấp. Bài viết sau đây tập trung phân tích những điều kiện áp dụng tình trạng khẩn cấp theo Công ước Châu Mỹ về quyền con người nhằm rút ra những bài học kinh nghiệm hoàn thiện pháp luật cho Việt Nam trên tinh thần luôn bảo vệ giá trị nhân quyền kể cả trong những tình huống bất khả kháng.

Từ khoá: Tình huống khẩn cấp, Quyền con người, Công ước châu Mỹ về Quyền con người.

* TS. Giảng viên Khoa Luật Hiến pháp – Luật Hành chính, Trường ĐH Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: tduong_nguyen@ymail.com

7. THOÁI LUI NGHĨA VỤ THỰC HIỆN QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP: MỘT THÁCH THỨC VỚI NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN

Nguyễn Linh Giang*

Tóm tắt:

Thoái lui nghĩa vụ thực hiện quyền con người trong tình trạng khẩn cấp là sự hạn chế quyền con người trong tình huống đặc biệt, được ghi nhận trong các Công ước quốc tế về quyền con người cũng như trong Hiến pháp, pháp luật của nhiều nước trên thế giới. Bài viết phân tích các vấn đề lý luận và thực tiễn về thoái lui nghĩa vụ thực hiện quyền con người trong tình trạng khẩn cấp, đánh giá các đòi hỏi của nguyên tắc pháp quyền trong tình huống này và đưa ra một số kiến nghị về thoái lui nghĩa vụ thực hiện quyền con người trong tình trạng khẩn cấp ở Việt Nam hiện nay.

Từ khoá:

Thoái lui nghĩa vụ thực hiện quyền con người, tình trạng khẩn cấp, quyền con người, nguyên tắc pháp quyền

* TS., Viện Nhà nước và Pháp Luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội; Email: lgiang77@gmail.com

8. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ BẢO ĐẢM QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM

Vũ Công Giao*

Nguyễn Thuý Dương**

Nguyễn Anh Đức***

Tóm tắt:

Các nhà nước có vai trò chính trong việc đối phó với tình trạng khẩn cấp để bảo đảm cuộc sống của người dân. Trên thế giới, vấn đề tình trạng khẩn cấp đã được quy định trong pháp luật của hầu hết quốc gia, thông thường bắt đầu từ các quy định trong hiến pháp, sau đó được cụ thể hoá trong các văn bản pháp luật chuyên ngành. Ở Việt Nam, vấn đề tình trạng khẩn cấp đã được quy định trong pháp luật ngay từ khi giành được độc lập (1945) và hệ thống văn bản pháp luật có liên quan đã liên tục được sửa đổi, bổ sung trong những năm gần đây. Mặc dù vậy, đại dịch Covid-19 đang diễn ra đã cho thấy khung pháp luật về tình trạng khẩn cấp nói chung và về bảo đảm quyền con người trong tình trạng này nói riêng ở Việt Nam hiện nay vẫn cần tiếp tục hoàn thiện để đáp ứng những yêu cầu ngày càng cao của quá trình toàn cầu hoá, hội nhập quốc tế và xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở nước ta.

Từ khoá:

Quyền con người, tình trạng khẩn cấp, pháp luật Việt Nam

* GS.TS., Trường Đại học Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: giaovnu@gmail.com

** TS., Trường Đại học Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: tduong_nguyen@ymail.com

*** TS., Trường Đại học Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: nguyenanhducvg@yahoo.com

9. GIỚI THIỆU SỔ TAY QUYỀN HẠN KHẨN CẤP CỦA IDEA QUỐC TẾ¹ VÀ MỘT SỐ KHUYẾN NGHỊ CHO VIỆT NAM

Vũ Công Giao*

Nguyễn Anh Đức**

Tóm tắt:

Các quốc gia đều có thể phải đối mặt với những tình huống khẩn cấp và thường gặp phải những thách thức nhất định khi ứng phó trong những tình huống ấy. Bởi vì các quyền con người được bảo đảm về mặt pháp lí, cũng như thể chế kiểm chế đối trọng về quyền lực, có thể gây trở ngại cho việc ra quyết định nhanh chóng và hành động hiệu quả. Hầu hết các hiến pháp trên thế giới đều có những điều khoản khẩn cấp cho phép chính phủ được thực hiện các hành động cần thiết để bảo vệ an ninh quốc gia, duy trì pháp luật và trật tự, bảo vệ tính mạng và tài sản của công dân, ổn định các dịch vụ công thiết yếu, huy động các nguồn lực cứu trợ và hướng các nguồn lực đó vào những lĩnh vực cần thiết nhất. Nếu được thiết kế tốt và áp dụng đúng đắn, các điều khoản hiến định về tình trạng khẩn cấp là một cơ chế tự bảo vệ cho nền dân chủ - một hình thức đảm bảo khả năng phục hồi dân chủ bằng cách cung cấp sức mạnh cần thiết để đối phó với các mối đe dọa và thách thức nghiêm trọng. Sổ tay của IDEA quốc tế cung cấp tham chiếu từ cách tiếp cận và các biện pháp ứng phó cụ thể với tình trạng khẩn cấp ở nhiều mô hình chính trị - pháp lí khác nhau. Bài viết này có mục đích giới thiệu những nội dung chính của cuốn Sổ tay nói trên và qua đó nêu ra một số khuyến nghị trên cơ sở đối sánh với khung pháp luật và bối cảnh của Việt Nam nhằm hoàn thiện hơn nữa khung pháp lí về tình trạng khẩn cấp.

Từ khóa:

Sổ tay IDEA, Quyền hạn, Khẩn cấp, Pháp luật, Quyền con người

¹ Ngoại trừ phần 5 trong bài, những phần còn lại của bài viết này là tóm tắt nội dung của Sổ tay. Xem bản đầy đủ của Sổ tay: International IDEA, *Quyền hạn khẩn cấp - Tài liệu phổ thông về lập hiến số 18 của IDEA Quốc tế*, tại: <https://www.idea.int/publications/catalogue/emergency-powers?lang=vi> (truy cập ngày 05/5/2024)

* GS.TS., Trường Đại học Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: giaovnu@gmail.com

** TS., Trường Đại học Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: nguyenganhducvg@yahoo.com

10. CHÍNH PHỦ ÁP DỤNG CÁC BIỆN PHÁP HẠN CHẾ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO PHÁP LUẬT VIỆT NAM VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA

Nguyễn Thị Minh Hà*

Tóm tắt:

Quyền con người trong tình trạng khẩn cấp có ý nghĩa quan trọng trong việc chống lại những hành vi tùy tiện, hoặc lợi dụng để xâm hại các quyền con người, đồng thời cũng chỉ ra các cơ sở pháp lý hạn chế một số hành vi liên quan đến quyền con người khi Chính phủ ban bố tình trạng khẩn cấp. Việc thực hiện pháp luật về tình trạng khẩn cấp trong thực tế đang đặt ra những vấn đề về hoàn thiện pháp luật dưới góc độ tiếp cận tôn trọng, bảo đảm, bảo vệ quyền con người ở Việt Nam.

Từ khoá: Quyền con người, tình trạng khẩn cấp, chính phủ.

* TS., Trường Đại học Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: minhahvhc@gmail.com

11. THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM VÀ CÁC VẤN ĐỀ ĐẶT RA ĐỐI VỚI HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Lý Nam Hải*

Nguyễn Thị Hoài Linh**

Tóm tắt:

Pháp luật về tình trạng khẩn cấp (TTKC) được quy định trong Hiến pháp, các văn bản pháp luật tạo thành chế định pháp luật về TTKC. Hiện nay, Hiến pháp năm 2013 đã có những quy định về TTKC trên cơ sở kế thừa các quy định về TTKC của Hiến pháp năm 1992. Bên cạnh đó, Pháp lệnh Tình trạng khẩn cấp năm 2000 vẫn đang có hiệu lực cũng là một văn bản pháp lý quan trọng để điều chỉnh các quan hệ xã hội trong TTKC. Ngoài ra, một số luật cũng có những quy định về TTKC phù hợp với từng ngành, lĩnh vực như Luật An ninh quốc gia năm 2004; Luật Phòng, chống bệnh truyền nhiễm năm 2007; Luật Thú y năm 2015; Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015(sửa đổi bổ sung năm 2020); Luật Quốc phòng năm 2018; Luật Bảo vệ môi trường năm 2020; ... Mặc dù được quy định tại các văn bản pháp luật khác nhau, nhưng các quy định của pháp luật về TTKC cần phải đảm bảo tính đồng bộ, thống nhất, và có hiệu lực, hiệu quả trong quá trình điều chỉnh, đảm bảo các quyền con người, quyền cơ bản của công dân được ghi nhận trong Hiến pháp. Bài viết này tác giả sẽ phân tích, đánh giá thực trạng pháp luật về TTKC ở Việt Nam hiện nay, qua đó chỉ ra một số vấn đề đặt ra đối với việc hoàn thiện pháp luật trong tình trạng khẩn cấp ở Việt Nam trong thời gian tới.

Từ khóa:

Thực trạng, pháp luật, tình trạng khẩn cấp

* TS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: hailn@hul.edu.vn

** Công ty Luật Hợp Danh FDVN; Email: linhnguyenn002@gmail.com

12. NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP VÀ MỘT SỐ VẤN ĐỀ ĐẶT RA

Nguyễn Văn Hưng*

Tóm tắt:

Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XIII nhấn mạnh: “*Xác định rõ hơn vị trí chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp trên cơ sở các nguyên tắc pháp quyền*”¹. Từ quan điểm của Đảng, cần nâng cao hơn nữa nhận thức những vấn đề lý luận về nguyên tắc pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp là vấn đề cần thiết. Từ đó thấy rằng, nguyên tắc pháp quyền giữ vị trí vai trò quan trọng trong việc thực hiện hoạt động lập pháp, hành pháp và tư pháp. Nguyên tắc pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp cũng không phải ngoại lệ. Bài viết đề cập rõ những vấn đề lý luận như khái niệm về nguyên tắc pháp quyền, tình trạng khẩn cấp và đặc điểm của tình trạng khẩn cấp, vai trò nguyên tắc pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp, đặc biệt đưa ra kiến nghị về việc tuân thủ nguyên tắc pháp quyền trong hoàn thiện pháp luật về tình trạng khẩn cấp.

Từ khóa:

Nguyên tắc, pháp quyền, tình trạng khẩn cấp; nguyên tắc pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp.

* Nghiên cứu sinh khóa 29C -Trường Đại học Luật Hà Nội; Email: nguyenhungttpc@gmail.com

¹ Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tập I, tr. 174 - 175

13. BẢO VỆ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO LUẬT NHÂN QUYỀN QUỐC TẾ: KINH NGHIỆM THAM KHẢO ĐỂ HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VIỆT NAM

Ngô Thị Minh Hương*

Tóm tắt:

Trong tình trạng khẩn cấp, một số quyền con người có thể bị hạn chế và một số quyền con người không thể bị hạn chế. Trách nhiệm tôn trọng và bảo vệ quyền con người thuộc về nhà nước. Tuy nhiên, các cơ quan lập pháp và tư pháp có thể uỷ thác cho chức năng của cơ quan hành pháp trong việc hạn chế quyền con người hay không? Bài viết này đưa ra các cơ sở lý luận và nguyên tắc tôn trọng và bảo vệ quyền con người trong tình trạng khẩn cấp theo pháp luật quốc tế, rà soát các quy định về áp dụng tình trạng khẩn cấp hạn chế quyền con người trong pháp luật Việt Nam và kiến nghị hoàn thiện pháp luật Việt Nam có tính tương thích hơn với các nguyên tắc và pháp luật quốc tế về quyền con người được áp dụng trong tình trạng khẩn cấp.

Từ khóa:

Tình trạng khẩn cấp quyền con người, giới hạn quyền con người, pháp luật quốc tế, pháp luật quốc gia.

* TS., Trường Đại học Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: nmhuongvn@gmail.com

14. GIỚI HẠN, KIỂM SOÁT QUYỀN LỰC TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM

Phạm Thế Lực*

Tóm tắt: Bài viết này phân tích về giới hạn, kiểm soát quyền lực nhà nước trong tình trạng khẩn cấp ở Việt Nam. Bao gồm sự cần thiết giới hạn, kiểm soát quyền lực nhà nước trong tình trạng khẩn cấp; Cơ sở pháp lý của sự giới hạn, kiểm soát quyền lực nhà nước ở Việt Nam (Hiến pháp, các văn bản pháp luật về tình trạng khẩn cấp...); Các cơ chế kiểm soát quyền lực nhà nước trong tình trạng khẩn cấp (Chủ thể, đối tượng, thẩm quyền, thủ tục) ở Việt Nam; Nội dung kiểm soát quyền lực nhà nước ở Việt Nam, trong đó nhấn mạnh khả năng giới hạn, kiểm soát các quyền lực, biện pháp đặc biệt và ngoài lề; Kiểm soát chống lại các hành vi vi phạm quyền con người, quyền công dân; Áp dụng và thực thi các trách nhiệm của những người vi phạm. Cuối cùng, tác giả thảo luận về những thách thức, khó khăn trong giới hạn, kiểm soát quyền lực nhà nước trong tình trạng khẩn cấp ở Việt Nam; đồng thời đưa ra quan điểm, giải pháp giới hạn, kiểm soát quyền lực nhà nước.

Từ khóa: tình trạng khẩn cấp, kiểm soát quyền lực, giới hạn quyền.

* TS., Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh; Email: theluchvt@gmail.com

15. GIỚI HẠN QUYỀN LỰC NHÀ NƯỚC TRONG TRƯỜNG HỢP KHẨN CẤP TRONG KHUÔN KHỔ NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN: TIẾP CẬN TẠI VIỆT NAM

Lê Thị Nga*

Tóm tắt:

Quyền lực nhà nước có bị/nên giới hạn không? Trường hợp nào thì có thể bị/nên giới hạn? Các câu hỏi không mới và luôn được xáo lên trong trường hợp đặc biệt, khi nhánh hành pháp được sử dụng quyền ứng phó nhanh với các tình huống đặc biệt như thiên tai, trường hợp khẩn cấp về sức khỏe cộng đồng hoặc các mối đe dọa an ninh quốc gia. Mặc dù quyền lực này rất quan trọng đối với duy trì trật tự và an ninh công cộng, chúng cũng gây ra những rủi ro cố hữu đối với quyền cá nhân và quyền tự do. biện pháp mà công quyền sử dụng có thể hạn chế quyền con người, phá vỡ nguyên tắc pháp quyền. Bài viết này nhằm nhận diện và thảo luận khung khổ pháp lý xung quanh quyền hạn khẩn cấp, những thách thức trong việc cân bằng việc thực hiện các quyền lực đó trong trường hợp khẩn cấp bảo đảm nguyên tắc pháp quyền xoay quanh các vấn đề đặt ra là: 1) điều kiện nào được coi là tình trạng khẩn cấp; 2) giới hạn biện pháp mà chính quyền được sử dụng; 3) công cụ để giới hạn quyền của nhà nước.

Bài viết xuất phát từ nguyên tắc pháp quyền, trên cơ sở tiếp cận trường hợp điển hình ở Việt Nam khi xảy ra Đại dịch COVID 19 để nhận diện vấn đề.

Từ khoá:

Giới hạn; Quyền lực nhà nước; khung khổ pháp luật; Tình trạng khẩn cấp; Pháp quyền; Việt Nam.

* TS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: ngalt@hul.edu.vn

16. MIỄN TRÁCH NHIỆM PHÁP LÝ KHI VI PHẠM HỢP ĐỒNG TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM

Nguyễn Thị Hải Nhi*

Phan Đức Huỳnh**

Tóm tắt:

Tình trạng khẩn cấp hay còn gọi hoàn cảnh khẩn cấp là khái niệm được xuất hiện, ra đời từ khá sớm và được sử dụng ở nhiều quốc gia trên thế giới dưới mọi chế độ chính trị. Tình trạng khẩn cấp cho phép chính quyền sử dụng các biện pháp cấp thiết để đối phó với các tình huống đặc biệt, nhằm bảo vệ lợi ích chung của cộng đồng, dân tộc và quốc gia. Khi áp dụng tình trạng khẩn cấp, thường dẫn đến việc hạn chế hoặc cấm một số quyền và tự do cơ bản của công dân, nhằm đối phó với các tình huống khẩn cấp như thảm họa lớn hoặc dịch bệnh nguy hiểm. Việc hạn chế hoặc cấm các quyền này cũng ảnh hưởng đến việc thực hiện các hợp đồng của các bên liên quan, do phải tuân thủ các chính sách và quy định pháp luật của chính phủ.

Trong phạm vi bài viết này, nhóm tác giả sẽ đi qua một số quy định pháp luật, thực tiễn ở nước ta hiện nay và một số vấn đề đặt ra đối với việc xây dựng, hoàn thiện pháp luật về quy định miễn trách nhiệm pháp lý khi vi phạm hợp đồng trong tình trạng khẩn cấp.

Từ khoá:

Tình trạng khẩn cấp, vi phạm hợp đồng, miễn trách nhiệm pháp lý.

* Luật sư thuộc Công ty Luật FDEVN; Email: hainhinguyenthi76@gmail.com

** Chuyên viên pháp lý thuộc Công ty Luật Hợp danh FDEVN; Email: dhuynh1712@gmail.com

17. BẢO ĐẢM QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP: KINH NGHIỆM Ở HỢP CHỮNG QUỐC HOA KỲ, VƯƠNG QUỐC ANH, CỘNG HÒA NHÂN DÂN TRUNG HOA – MỘT SỐ GIÁ TRỊ THAM KHẢO CHO VIỆT NAM

Nguyễn Thị Nữ*

Tóm tắt:

Tình trạng khẩn cấp hay còn gọi là tình trạng đặc biệt, khi áp dụng tình trạng khẩn cấp tất yếu sẽ hạn chế quyền tự do dân chủ, tự do cá nhân. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi phân tích những quy định về bảo đảm quyền con người trong tình trạng khẩn cấp ở Hợp chủng quốc Hoa Kỳ, Vương quốc Anh và Cộng hòa nhân dân Trung Hoa, từ đó rút ra một số giá trị tham khảo cho Việt Nam.

Từ khóa:

Bảo đảm, quyền con người, tình trạng khẩn cấp.

* ThS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: nunt@hul.edu.vn

18. NGUYÊN TẮC CÂN XỨNG TRONG GIỚI HẠN QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TRUYỀN THỐNG THÔNG LUẬT (COMMON LAW) VÀ MỘT SỐ GỢI MỞ BẢO ĐẢM NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM

Lê Ngọc Phú*

Nguyễn Thị Phương Thảo**

Tóm tắt:

Học thuyết cân xứng được xem là học thuyết hiện đại trong chủ nghĩa Hiến pháp phổ biến ở các quốc gia theo truyền thống Thông luật. Học thuyết cân xứng tạo nên những cơ chế cho phép Tòa án có thể xem xét, đánh giá tính hợp pháp, phù hợp với các quyền con người cơ bản của pháp luật, chính sách được các cơ quan nhà nước ban hành. Trên cơ sở học thuyết cân xứng, nguyên tắc cân xứng giữa các chính sách của nhà nước và quyền cơ bản của con người đã được ra đời và áp dụng nhằm mục đích kiểm tra, đánh giá về tính hợp pháp, hợp lý của pháp luật, chính sách của nhà nước trong những hoàn cảnh khác nhau. Bài viết nêu lên một số nguyên tắc, đặc điểm của học thuyết cân xứng và các phép đánh giá được áp dụng ở các quốc gia theo truyền thống Thông luật qua việc phân tích các phán quyết của các Tòa án. Tình trạng khẩn cấp một khi được ban bố sẽ có những tác động to lớn đến quyền cơ bản của con người, do đó việc xây dựng các phương thức để đánh giá về việc ban hành tình trạng khẩn cấp của Nhà nước là yêu cầu quan trọng để bảo vệ các quyền con người. Trong bối cảnh xây dựng nhà nước Pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam, học thuyết cân xứng cho thấy những triển vọng áp dụng trong việc nâng cao nhận thức và cách thức đưa ra các quy định pháp luật trong tình trạng khẩn cấp.

Từ khóa:

tính cân xứng, quyền con người cơ bản, tình trạng khẩn cấp

* ThS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: phuln@hul.edu.vn

** Phòng Tổ chức Hành Chính, Trường Đại học Y Dược, Đại học Huế; Email: ntpthao.tchc@huemed-univ.edu.vn

19. BẢO ĐẢM QUYỀN AN SINH XÃ HỘI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP TỪ THỰC TIỄN Ở VIỆT NAM

Ngô Hữu Phúc*

Tóm tắt:

Quyền bảo đảm an sinh xã hội là một trong những quyền cơ bản của người dân, an sinh xã hội là quyền tối thiểu của con người được ghi nhận và bảo vệ trong chính sách pháp luật quốc gia và các thoả thuận pháp lý. Bảo đảm quyền an sinh xã hội luôn được cộng đồng quốc tế, quốc gia, mỗi cá nhân, tổ chức quan tâm chú trọng thường xuyên, nhằm mục đích cải thiện, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của người dân. Khi áp dụng biện pháp khẩn cấp một số quyền lợi, cuộc sống sinh hoạt, công việc bình thường của người dân bị ảnh hưởng rất lớn. Vì vậy trong tình trạng khẩn cấp, quyền bảo đảm an sinh xã hội càng được quan tâm. Trong bài viết tác giả nghiên cứu khái quát về quyền bảo đảm an sinh xã hội trên phương diện quốc tế và Việt Nam trong tình trạng khẩn cấp, chủ thể có trách nhiệm bảo đảm quyền, yêu cầu mức độ bảo đảm an sinh xã hội phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội mỗi quốc gia và đáp ứng yêu cầu trong tình trạng khẩn cấp, thực tiễn về việc bảo đảm an sinh xã hội khi ban hành tình trạng khẩn cấp. Bài viết nghiên cứu thực tiễn bảo đảm an sinh xã hội trong phòng và chống đại dịch Covid-19 ở Việt Nam, từ đó đưa ra một số nhận xét, đánh giá làm kinh nghiệm cho Việt Nam và tham khảo cho cộng đồng quốc tế.

Từ khóa:

Quyền bảo đảm an sinh xã hội, tình trạng khẩn cấp, hạn chế quyền trong tình trạng khẩn cấp

* ThS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: phuchh@hul.edu.vn

20. BẢO VỆ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THÔNG QUA CƠ CHẾ KIỂM SOÁT, GIỚI HẠN QUYỀN LỰC NHÀ NƯỚC

Nguyễn Nam Phương*

Võ Thị Phương Uyên**

Tóm tắt

Bài viết phân tích về tình trạng khẩn cấp và vấn đề bảo vệ quyền con người trong tình trạng khẩn cấp thông qua cơ chế kiểm soát, giới hạn quyền lực nhà nước. Từ đó, có những đánh giá quy định pháp luật hiện hành liên quan đến cơ chế này ở Việt Nam hiện nay và đề xuất phương hướng hoàn thiện cơ chế kiểm soát, giới hạn quyền lực nhà nước hướng đến việc bảo vệ quyền con người nói chung và bảo vệ quyền con người trong tình trạng khẩn cấp nói riêng.

Từ khóa:

Quyền con người; tình trạng khẩn cấp; kiểm soát, giới hạn quyền lực nhà nước.

* ThS., Giảng viên Trường Đại học Cần Thơ; Email: namphuong@ctu.edu.vn

** ThS., Giảng viên Trường Đại học Cần Thơ; Email: vtpuyen@ctu.edu.vn

21. CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP

Nguyễn Văn Quân*

Tóm tắt:

Đề đối phó với tình trạng khẩn cấp làm chao đảo xã hội, pháp luật của nhiều quốc gia dự liệu các biện pháp đặc biệt mà chính quyền có thể sử dụng. Các biện pháp này tạm đình chỉ việc thực hiện một số quy tắc thông thường để áp dụng các quy tắc hạn chế tự do và trao cho chính quyền sự tập trung quyền lực. Tuy nhiên, trong nhà nước pháp quyền, các xâm phạm tới quyền, tự do cơ bản đều phải được xem xét, nhà làm luật đòi hỏi việc áp dụng các biện pháp này phải được liệt kê rõ, tương xứng với nguy cơ và phù hợp với vụ việc. Các biện pháp được chính quyền sử dụng phải được kiểm soát bằng các cơ chế pháp lý hữu hiệu. Bài viết phân tích những thách thức của tình trạng khẩn cấp đối với các quyền, tự do, cũng như sự cần thiết của việc xây dựng cơ chế giám sát nhằm đảm bảo tuân thủ nguyên tắc pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp.

Từ khoá: nguyên tắc pháp quyền, nguyên tắc tương xứng, tình trạng khẩn cấp, quyền con người.

* TS., Trường Đại học Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: nguyen.vnu@gmail.com

22. BẢO ĐẢM QUYỀN CON NGƯỜI TRONG CÁC TRƯỜNG HỢP ĐÌNH CHỈ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP COVID-19 Ở VIỆT NAM

Hoàng Thị Vĩnh Quỳnh*

Tóm tắt:

Một trong những việc cần được ưu tiên trong Tình trạng khẩn cấp (TTKC) là bảo đảm quyền con người, quyền công dân. Quyền bình đẳng trước pháp luật không chỉ được cụ thể hóa trong Hiến pháp mà còn được cụ thể hóa trong tất cả các lĩnh vực cụ thể của các quan hệ pháp luật. Trong TTKC, mọi người đều bình đẳng và được pháp luật bảo vệ. Trong TTKC Covid-19, Việt Nam đã có nhiều nỗ lực trong việc cân đối giữa việc thực hiện các biện pháp khẩn cấp và bảo đảm thực hiện các quy định của pháp luật quốc tế và Hiến pháp, pháp luật quốc gia trong giới hạn quyền và nghĩa vụ pháp lý của mình khi triển khai thực hiện các biện pháp ứng phó với đại dịch Covid-19. Tuy nhiên các quy định về hạn chế quyền con người, quyền công dân trong TTKC còn nhiều hạn chế, bất cập đòi hỏi Việt Nam cần bổ sung, ban hành các quy định điều chỉnh kịp thời các quan hệ phát sinh trong TTKC.

Từ khóa:

Tình trạng khẩn cấp, Bảo đảm quyền con người, Tình trạng khẩn cấp Covid-19.

* ThS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: quynhtv@hul.edu.vn

23. MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ ÁP DỤNG PHÁP LUẬT TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP

Hoàng Thị Ái Quỳnh*

Tóm tắt:

Bài viết nghiên cứu một số vấn đề lý luận về “áp dụng pháp luật trong tình trạng khẩn cấp”. Nghiên cứu sử dụng các phương pháp diễn giải, quy nạp để xây dựng khái niệm “áp dụng pháp luật trong tình trạng khẩn cấp”, các phương pháp phân tích, tổng hợp nhằm làm rõ đặc điểm và các nguyên tắc áp dụng pháp luật trong tình trạng khẩn cấp.

Từ khoá:

Áp dụng pháp luật, tình trạng khẩn cấp

* ThS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: quynhhtv@hul.edu.vn

24. PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở NƯỚC CỘNG HOÀ NHÂN DÂN TRUNG HOA VÀ NHỮNG GIÁ TRỊ THAM KHẢO CHO VIỆT NAM

Nguyễn Minh Tâm*

Tóm tắt:

Trong những tình huống đặc biệt đe dọa tới sự sống còn của một quốc gia, pháp luật quốc tế và quốc gia đều dự liệu cho phép những hạn chế nhất định hoặc thậm chí đình chỉ thực hiện đối với một số quyền con người. Tuy nhiên, những hạn chế đó phải được quy định rõ trong luật và thoả mãn những tiêu chí nhất định như: tính cần thiết, tính tương xứng, tính tối thiểu,... Nghiên cứu về trường hợp Trung Quốc, tác giả nhận thấy khuôn khổ pháp luật hiện hành của quốc gia này về tình trạng khẩn cấp nói chung, bảo vệ nhân quyền trong tình trạng khẩn cấp nói riêng chưa hoàn thiện, cụ thể, pháp luật về tình trạng khẩn cấp không đồng nhất và chưa quy định rõ ràng, pháp luật chưa chú trọng bảo vệ nhân quyền trong tình trạng khẩn cấp, chưa có cơ chế giám sát quyền lực nhà nước trong tình trạng khẩn cấp. So sánh với hệ thống pháp luật hiện hành ở Việt Nam về những vấn đề này, tác giả cũng nhận thấy những hạn chế khá tương đồng. Trên cơ sở đó, dưới góc độ của luật nhân quyền quốc tế và thông lệ pháp luật của một số quốc gia tiên bộ trên thế giới, tác giả đưa ra một số khuyến nghị mang tính gợi mở như sau: phân biệt giữa tình trạng khẩn cấp và tình trạng giới nghiêm, xác định rõ chế độ pháp lí của tình trạng khẩn cấp, xác định các nguyên tắc chính quyền phải tuân thủ khi áp dụng tình trạng khẩn cấp, thiết lập cơ chế giám sát và khắc phục hậu quả.

Từ khoá:

Tình trạng khẩn cấp, quyền con người, pháp quyền

* TS, Giảng viên, Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội. Email: mxintam@vnu.edu.vn

25. THẨM QUYỀN VÀ THỦ TỤC BAN BỐ TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO PHÁP LUẬT VIỆT NAM VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA

Phạm Hồng Thái*

Tạ Đức Hoà**

Tóm tắt:

Tình trạng khẩn cấp là những tình huống/hoàn cảnh/ trạng thái xã hội do thiên nhiên, hoặc con người, dịch bệnh nguy hiểm gây nên hoặc đe dọa gây nên thảm họa nghiêm trọng đến tài sản nhà nước, tổ chức, tính mạng, sức khỏe, tài sản của cá nhân, an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội, môi trường trong cả nước, hoặc địa phương. Trong tình trạng đó, chủ thể có thẩm quyền quyết định ban bố tình trạng khẩn cấp, thi hành quyết định đó bằng những biện pháp khẩn cấp, đặc biệt, trong đó có biện pháp hạn chế quyền, tự do của cá nhân nhằm ngăn chặn, hạn chế, khắc phục hậu quả. Vì vậy, để hạn chế vi phạm quyền, tự do của con người, pháp luật các quốc gia đều quy định thẩm quyền, thủ tục về tình trạng khẩn cấp. Bài viết phân tích các quy định của pháp luật Việt Nam về thẩm quyền, thủ tục ban bố tình trạng khẩn cấp. Tác giả cho rằng pháp luật Việt Nam về tình trạng khẩn cấp chưa thống nhất, có những mâu thuẫn, cần được hoàn thiện, thực tiễn áp dụng còn cách hiểu, thực hiện không thống nhất chỉ thị của Thủ tướng về các biện pháp “cách ly xã hội” khi có dịch Covid 19.

Từ khóa:

Thẩm quyền, thủ tục, tình trạng khẩn cấp, pháp luật, vấn đề đặt ra.

* GS.TS., Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội. Email: thaihanapa201@yahoo.com

** TS., Bộ Nội Vụ

26. BẢO ĐẢM NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP QUA THỰC TIỄN BỐI CẢNH COVID-19 Ở VIỆT NAM

Nguyễn Thị Thanh*

Tóm tắt:

Bài viết tập trung nghiên cứu khía cạnh lý luận của nguyên tắc pháp quyền, gắn với thực tiễn phòng chống đại dịch Covid-19 ở Việt Nam. Qua đó xác định nguyên tắc pháp quyền là nguyên tắc cơ bản trong tổ chức và hoạt động của bộ máy nhà nước, cũng là nguyên tắc cơ bản trong tổ chức đời sống xã hội đương đại; có nội dung cơ bản là quyền lực nhà nước phải được kiểm soát, tất cả các thành viên trong xã hội đều bị ràng buộc, đều phải hoạt động trong khuôn khổ pháp luật. Đồng thời, cũng phân tích về sự biến động, tính linh hoạt của nguyên tắc pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp, gắn với thực tiễn pháp luật, hoạt động của các cơ quan nhà nước, các tổ chức, cá nhân; những vi phạm, việc xử lý các vi phạm pháp luật khi Việt Nam phòng chống đại dịch Covid-19. Từ đó, đánh giá về mức độ bảo đảm nguyên tắc pháp quyền; cũng chỉ ra những hạn chế, nguy cơ vi phạm nguyên tắc pháp quyền từ bối cảnh đại dịch Covid-19; bài viết cũng phân tích một số nguyên nhân của thực trạng, đề ra phương hướng, gợi mở cho việc hoàn thiện về nhận thức, về ứng dụng nguyên tắc pháp quyền nếu tình trạng khẩn cấp xảy ra, góp phần xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, bảo đảm, bảo vệ công bằng, công lý và quyền con người ở Việt Nam.

Từ khoá:

Nguyên tắc pháp quyền, tình trạng khẩn cấp, Covid – 19 ở Việt Nam

* TS, Giảng viên, Trường Đại học Công đoàn. Email: thanhnt@dhcd.edu.vn

27. BÀN THÊM VỀ PHÁP QUYỀN

Chu Hồng Thanh*

Tóm tắt: Nhà nước Việt Nam được xác định là “Nhà nước pháp quyền XHCN của dân, do dân và vì dân, dưới sự lãnh đạo của Đảng”, trong Hiến pháp Việt Nam 2013 (khoản 1 điều 2) và tại Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII “về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới”. Xét dưới góc độ tư duy khoa học có thể dễ dàng nhận thấy “Pháp quyền” và “Nhà nước Pháp quyền” là hai thuật ngữ khác biệt, không thể đồng nhất, trong đó “Nhà nước Pháp quyền” là một sáng tạo riêng có của Việt Nam. Bài viết này sẽ thảo luận để làm sáng tỏ ý niệm về “pháp quyền” trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: pháp quyền, nhà nước pháp quyền, Nghị quyết số 27-NQ/TW.

* PGS.TS., Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội. Email: chuhongthanh2003@yahoo.com

28. CƠ CHẾ PHÁP LÝ BẢO ĐẢM QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THEO QUY ĐỊNH CỦA PHÁP LUẬT VIỆT NAM

Hoàng Minh Thành*

Nguyễn Thị Hoài Linh**

Tóm tắt:

Đại hội XII của Đảng đã chính thức khẳng định các nguyên tắc pháp quyền trong xây dựng Nhà nước pháp quyền ở Việt Nam. Bảo đảm quyền con người trong tình trạng khẩn cấp là một trong các nội dung cốt lõi của nguyên tắc pháp quyền, không những được ghi nhận ở nước ta mà còn được thừa nhận tại các nhà nước dân chủ và pháp quyền trên thế giới. Bài viết khoa học này sẽ đề cập, phân tích cơ chế pháp lý mà pháp luật Việt Nam áp dụng để bảo vệ quyền con người trong tình trạng khẩn cấp và đề xuất giải pháp hoàn thiện pháp luật, nâng cao hiệu quả, đồng thời đảm bảo sự công bằng và linh hoạt trong quá trình thực thi pháp luật.

Từ khóa:

Pháp quyền, Quyền con người, Tình trạng khẩn cấp

* Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: thanhhm1@hul.edu.vn

** Công ty Luật Hợp danh FDVN; Email: linhnguyenn002@gmail.com

29. VAI TRÒ CỦA NHÀ NƯỚC TRONG VIỆC BẢO ĐẢM QUYỀN CON NGƯỜI SAU KHI CHẤM DỨT TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP

Lê Thị Thìn*

Tóm tắt:

Khác với tình trạng thường, tình trạng khẩn cấp là tình trạng quyền con người của công dân bị hạn chế. Tùy vào tính chất, mức độ của tình trạng khẩn cấp mà xác định cụ thể các quyền bị hạn chế. Trong quá trình áp dụng tình trạng khẩn cấp, mọi công dân trên khu vực địa phương hoặc trên phạm vi cả nước áp dụng tình trạng khẩn cấp phải tuân theo quy định của Nhà nước, pháp luật về tình trạng khẩn cấp. Thực tế cho thấy, trong quá trình áp dụng tình trạng khẩn cấp, nhiều công dân có thể xảy ra các thiệt hại không mong muốn. Tuy nhiên, việc khắc phục hậu quả cũng như bảo đảm các quyền cơ bản của công dân sau khi hết tình trạng khẩn cấp ở nước ta hiện nay vẫn chưa được chú trọng quan tâm. Trong phạm vi bài viết này, tác giả tập trung nghiên cứu vai trò của nhà nước sau khi chấm dứt tình trạng khẩn cấp và đề xuất một số biện pháp nhằm nâng cao, bảo đảm nhân quyền đối với người dân sau khi áp dụng tình trạng khẩn cấp.

Từ khoá:

Nhà nước, quyền con người, tình trạng khẩn cấp

* ThS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: thintl@hul.edu.vn

30. THỰC HIỆN QUYỀN TƯ PHÁP TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN Ở VIỆT NAM

Đặng Công Nhật Thuận*

Tóm tắt:

Trong điều kiện khẩn cấp, quyền tư pháp có thể bị hạn chế so với quyền hành pháp. Tuy nhiên, cần xác lập các quy tắc hiến định và luật định rõ ràng của việc tuyên bố và thực thi các biện pháp ứng với phó tình trạng khẩn cấp (TTKC) để đảm bảo sự phân công, phối hợp, kiểm soát giữa các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp và tư pháp. Trong phạm vi bài viết này, tác giả phân tích cơ sở lý luận và thực tiễn về thực hiện quyền tư pháp trong tình trạng khẩn cấp, cùng những điểm chưa hoàn thiện của pháp luật Việt Nam.

Từ khóa:

Tình trạng khẩn cấp, tình trạng đặc biệt, quyền tư pháp, thực hiện quyền tư pháp, hạn chế quyền tư pháp

* ThS., Khoa Nhà nước và Pháp luật, Học viện Chính trị khu vực III; Email: nhatthuanlawhue@gmail.com

31. BÀN VỀ VIỆC THỰC THI NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Mai Thị Diệu Thúy*

Tóm tắt:

Với mục tiêu phấn đấu đưa Việt Nam sớm trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại; chính trị - xã hội ổn định, dân chủ, kỷ cương và đồng thuận, Đại hội XII của Đảng đã chính thức khẳng định các nguyên tắc pháp quyền trong xây dựng Nhà nước pháp quyền ở Nước ta, góp phần hoàn thiện các thể chế pháp lý nhằm bảo đảm và phát huy quyền con người, quyền công dân, chăm lo hạnh phúc, sự phát triển tự do của mỗi người. Trong bối cảnh đó, lý luận pháp quyền xã hội chủ nghĩa (XHHCN) trở thành tâm điểm phát triển của nền tảng lý luận về xây dựng và phát huy dân chủ XHHCN. Trong đó, nguyên tắc pháp quyền XHHCN lại là trọng tâm và được ghi nhận trong các văn bản chính thức của Đảng và Nhà nước, và từng bước thấm nhuần vào nhận thức cũng như hoạt động của bộ máy nhà nước và toàn thể xã hội. Tuy nhiên, trong những năm qua, ở Việt Nam việc thực thi nguyên tắc này trên thực tế vẫn tồn tại những hạn chế nhất định. Chính vì thế, việc tiếp tục nghiên cứu, làm rõ nội dung nguyên tắc pháp quyền cũng như thực trạng thực thi nguyên tắc này ở Việt Nam làm cơ sở để đề xuất những giải pháp khắc phục sẽ có ý nghĩa lý luận và thực tiễn rất thiết thực trong quá trình xây dựng Nhà nước pháp quyền XHHCN ở nước ta hiện nay.

Từ khóa:

Nhà nước pháp quyền, nguyên tắc pháp quyền

* TS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: thuytmd@hul.edu.vn

32. GIỚI HẠN VÀ TẠM ĐÌNH CHỈ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP Ở VIỆT NAM: KHUNG KHỔ PHÁP LÝ VÀ THÁCH THỨC ĐẶT RA

Đặng Minh Tuấn*

Lê Quỳnh Mai**

Hoàng Thị Ái Quỳnh***

Tóm tắt:

Quyền con người có thể bị giới hạn trong tình trạng khẩn cấp vì quốc phòng, an ninh, sức khỏe cộng đồng hay vì các lý do khác mà đe dọa đến sự sống còn của quốc gia. Tuy nhiên, Hiến pháp năm 2013 của Việt Nam chỉ hiến định nguyên tắc giới hạn quyền mà chưa có điều khoản riêng về tình trạng khẩn cấp. Để trả lời câu hỏi liệu các quy định hiện hành của Việt Nam về tình trạng khẩn cấp có đáp ứng nguyên tắc hiến định về giới hạn quyền theo Hiến pháp và tương thích với pháp luật quốc tế. Bài viết tập trung vào nội dung đánh giá khung khổ pháp luật Việt Nam về giới hạn quyền con người và tạm đình chỉ quyền đặt trong tình trạng khẩn cấp; từ đó chỉ ra những hạn chế của pháp luật Việt Nam đặt ra những thách thức trong việc bảo đảm, bảo vệ quyền con người khi xuất hiện tình trạng khẩn cấp. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất một số giải pháp hoàn thiện khung khổ pháp luật về giới hạn quyền con người và tạm đình chỉ quyền trong tình trạng khẩn cấp ở Việt Nam trong thời gian tới.

Từ khóa:

Giới hạn quyền, tạm đình chỉ quyền, tình trạng khẩn cấp

* PGS.TS., Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội. Email: tuandangvnu@gmail.com

** TS., Trường Đại học An ninh nhân dân; Email: mailq.hlu@gmail.com

*** ThS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: quynhhta@hul.edu.vn

33. PHÁP QUYỀN TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP: KHUNG LÝ LUẬN VÀ CÁC THÁCH THỨC PHÁP LÝ ĐẶT RA

Đặng Minh Tuấn*

Tóm tắt:

Trong tình trạng khẩn cấp, nhà nước được trao quyền lực, biện pháp đặc biệt, ngoại lệ để thực hiện các hành động hoặc áp đặt các biện pháp vốn không được phép trong các trường hợp bình thường để giải quyết tình trạng khẩn cấp. Điều này đặt ra các tranh luận về mối quan hệ giữa pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp, rằng pháp quyền có cần phải được bảo vệ, bảo đảm trong tình trạng khẩn cấp hay không? Lý luận và thực tiễn cho thấy có những quan điểm, cách tiếp cận rất đa dạng, khác biệt. Bài viết này có mục đích phân tích các quan điểm, cách tiếp cận khác nhau về pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp, trong đó chỉ ra xu hướng công nhận cách tiếp cận hài hoà giữa pháp quyền và các quyền hạn đặc biệt trong tình trạng khẩn cấp. Trên thực tiễn, có nhiều thách thức đặt ra đối với pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp, bao gồm mối lo ngại vi phạm quyền con người; sự lạm dụng, tha hoá quyền lực; và các bối cảnh dân chủ cùng với những tác động của nó đến pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp.

Từ khoá:

Pháp quyền; tình trạng khẩn cấp; kiểm soát quyền lực; quyền con người; tạm đình chỉ quyền con người

* PGS.TS., Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội. Email: tuandangvnu@gmail.com

34. QUY ĐỊNH CỦA HIẾN PHÁP MỘT SỐ NƯỚC VỀ TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP VÀ NHỮNG GỢI MỞ CHO VIỆT NAM

Nguyễn Thị Phi Yên*

Tóm tắt:

Tình trạng khẩn cấp là trạng thái xã hội đang lâm vào khủng hoảng nghiêm trọng bởi nhiều nguyên nhân như: thảm họa lớn do thiên nhiên, dịch bệnh trên diện rộng, bạo loạn, chiến tranh,... đe dọa trật tự, an ninh, an toàn của quốc gia. Bất kỳ quốc gia nào cũng có thể phải đối mặt với tình trạng khẩn cấp. Việc tuyên bố tình trạng khẩn cấp có khả năng gia tăng quyền lực cho các cơ quan nhà nước, làm hạn chế quyền con người, quyền công dân. Tuy vậy, để đối diện với tình trạng khẩn cấp các quốc gia cần có những ứng phó phù hợp để phản ứng kịp thời với tình trạng khẩn cấp. Chính vì vậy, Hiến pháp với tư cách là luật cơ bản của nhà nước cần có những quy định chặt chẽ về tình trạng khẩn cấp. Bài viết phân tích những quy định về tình trạng khẩn cấp trong Hiến pháp một số nước, từ đó rút ra những gợi mở cho Việt Nam.

Từ khóa:

Tình trạng khẩn cấp, Hiến pháp, quyền con người, quyền công dân

* ThS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: yenhtp@hul.edu.vn